

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta . . . 5—
četrt leta . . . 2:50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
dvakrat . . . 14 "
trikrat . . . 12 "
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega
Tovariša“ izide dne 8. febr. 1918.

Vsemu v Zavezi včlanjenemu učiteljstvu!

Dne 28. decembra 1917. je zborovala v Ljubljani Zavezina delegacija, ki je sprejela več važnih predlogov. Na njih izvedbi že deluje Zavezino vodstvo. Sprejet je bil tudi Poslovni red, ki ima od imenovanja dne veljavo, in je torej v Zavezi včlanjeno učiteljstvo dolžno, da se po njem ravna. Ko bodo nova Zavezina pravila s Poslovnim redom vred natisnjena, dobi vse v Zavezi včlanjeno učiteljstvo po en izvod.

Za danes je najvažnejši člen IV. Poslovnega reda, ki govori o članarini. Objavljamo ga v ravnanje vsemu svojemu članstvu.

Člen IV. Članarina.

- Vsak v Zavezi organizovan učitelj in vanka v Zavezi organizovana učiteljica plačuje po načelu enakopravnosti mesečne prispevke po 2 K, zato pa prejema brezplačno „Učiteljskega Tovariša“ in „Popotnika“ in nima niti za okrajna društva niti za deželne zveze plačevati nikakih drugih prispevkov.
- Vsaka deželna zveza pošlje meseca decembra vsakega leta vsakemu posamezniku svojega članstva po 12 položnic, ki jih ti mesečno ali vsaj vsak drugi mesec z zneski po 2 K, oziroma po 4 K oddajo na svoji pošti.
- Deželne zveze ali, kjer teh ni, učiteljska društva odpošljejo v Zavezino blagajnico tolikokrat po 16 K, kolikor je v njih organizovanih učiteljev in učiteljic. Iz teh prispevkov se krijejo izdatki za „Učiteljskega Tovariša“, za „Popotnika“ in za upravo Zaveze.
- Ti prispevki se plačujejo Zavezi lahko mesečno, vsekakor pa tekom meseca junija in tekom meseca decembra vsakega leta.
- Ostanek članarine se porazdeli med deželne zveze in njih društva po razmerju števila članstva in na način, kakor to določajo občni zbori zvez.
- Kjer deželnih zvez ni, pridržijo učiteljska društva ostanek članarine zase.
- S članarino, kolikor je ostanek deželnim zvezam in njih društvom, oziroma —

kjer deželnih zvez ni — posameznim društvom, predvsem krijejo zveze in društva stroške svoje uprave. S prebitki razpolagajo tako, kakor to določajo njih občni zbori v prvi vrsti z ozirom na stanovske in kulturne svrhe in potrebe.

- V pokritje posebnih in izrednih stroškov in izdatkov smejo Zaveza, deželne zveze in društva po sklepih delegacije in občnih zborov nalagati svojemu članstvu izredne in začasne posebne doklade.
- Ako sta učitelj in učiteljica poročena, nista oba primorana plačevati po 2 K mesečno, pač pa plačuje ta prispevek le eden njiju. Drugi pa mora v tem slučaju plačevati samo po 8 K letne članarine, ki je od njih pošiljati Zavezi 2 K letnega prispevka.

Ker so te nove določbe dobile veljavo že dne 28. decembra prejš. leta, se moramo od imenovanega dne dalje ravnati po njih.

- Vsa vodstva deželnih zvez in okrajnih učiteljskih društev s tem nujno prosimo, naj o teh obveznih sklepih takoj obvestijo vse svoje članstvo!
- Vodstvu Zaveze naj pošljejo natančne imenike vsega svojega članstva (t. j. ime in priimek, službeni značaj, kraj, ulico, številko stanovanja, eventualno pošto) v dveh izvodih, da moremo takoj urediti redno dostavljanje „Učiteljskega Tovariša“ in „Popotnika“.

- Tisti, ki doslej niso bili naročniki tega lista, dobe naknadno vse doslej izišle številke tekočega leta, čim bo urejeno vprašanje naslovov.
- Ako je že kdo doslej plačal sam zase naročnino za „Učiteljskega Tovariša“ ali za „Popotnika“, se to uredi med upravnimi imenovanih listov in med društvom tako, da se mu že plačani znesek odpiše od članarine in mora doplačati le še toliko, kolikor znaša razlika med vplačanim zneskom in 24 K. O tem bo dotičnik obveščen po svojem društvu.

- Društveni blagajniki naj redno in vestno pazijo, da članstvo pravčasno plačuje mesečne prispevke, blagajniki naj se pa točno ravnajo po določilih Poslovnega reda, priobčenih zgoraj! Društvenikom in blagajnikom je dano na prosto voljo, da plačujejo, oziroma sprejemajo članarino ali v celotnem znesku ali v večjih obrokih, nego je določeno v Poslovnem redu. Večje prejetje zneske lahko nalagajo plodono, da svoje društvo tako okoristijo z obrestmi.
- Sicer smo prepričani, da vse v Zavezi včlanjeno učiteljstvo uvidi korist tega

delegacijskega sklepa in drez obotavljanja stori svojo organizacijsko dolžnost. Vendar naj v izjemnih primerih netočnosti ali ugovora store društvena vodstva svojo agitačno dolžnost, kakor se jim to zdi primerno in uspešno!

- S tem je vendar končno dana vsej naši organizaciji in imenovanim listoma trdna gmočna podlaga, in odstranjena je ona zapreka, ki je doslej vedno zavirala vso našo delavnost. Podpisano Vodstvo smatra za svojo dolžnost, da izreka vsem, ki so z načrti, predlogi in z glasovanjem pomogli k tako ugodni in popolni uspehi obetajoči rešitvi tega perečega vprašanja, svojo iskreno zahvalo!

- Obenem vabimo vse svoje članstvo, naj marljivo sodeluje pri obeh listih, da se razvija v glasili nas vseh, ki nas združuje ena misel in ena želja — pomagati svojemu stanu do moči, ugleda in veljave!

- Z ozirom na terealne koristi, ki jih odslej imej vsak od naše organizacije, se smemo nadejati, da naraste število našega članstva. Društvena vodstva imajo sedaj sredstva, ki z njimi lahko uspešno agitirajo!

- Med nami je sedaj pozicija obema listoma zagotovljena, skrb za obstanek je odstranjena. Z ozirom na gmočni uspeh nove članarine bomo zanesljivi le še govorili o razvoju in napredku obeh listov! O tem bodo imeli priliko razpravljati odseki, ki so moralno ali materialno s tem prizadeti.

- Skrbimo pa, da sedaj širimo svoj tisk izven svojih vrst, kar nam more biti le v vsestransko korist! Svoji k svojim! Kdor pozna nas, ga poznamo tudi mi! Ne pozabimo „Zvončka“, ki je ki je tudi naša last in ki mu moramo krog naročnikov izdatno razširiti! Za njegovo olepšanje bo Zavezi sedaj lažje skrbeti, če bo razpolagala s stalnimi dohodki. Pojdimo z ljubeznijo na delo za blaginjo slovenske mladine!

- Opozarjamo končno na svoj razglas v zadnji številki „Učit. Tovariša“, proseč še enkrat nujnega dela, da moremo čimprej tehniško dopolniti svojo centralno organizacijo!

Ob tam omenjeni seji upravnega odbora se bodo morali konstituirati tudi vsi 4 odseki, ki bodo takoj lahko začeli s svojim delom, ker je več gradiva že pripravljenega zanje: Za gospodarski odsek se pripravlja važen in dalekosežen predlog, tudi bo moral izvoliti stalnega preglednika Zavezine blagajnice; stanovsko-politiški odsek bo pretresal vprašanje o strokovnem taj-

ništvu in Fleretov-Hreščakov-Pahorjev predlog, oboje z delegacijskega zborovanja; pedagoško-didaktični odsek bo govoril o reformi šolstva in zlasti o službeni pragmatiki in o splošni narodni in ženski vzgoji; častni karski in književni odsek pa se bo posvetoval o izpremembi „Učit. Tov.“ v dnevni in o drugih, za naš tisk prevažnih zadevah. Gotovo se ta vrsta delovnega programa done seje še podaljša, ker pričakujemo o vseh strani izpodbudenih, k novemu življenju in delovanju bodrečih nasvetov in predlogov. In že iniciativni duh članov odsekov sam prosi, da bo vedno dovolj važnega in potrebnega dela. Vsi odseki bodo morali z ozirom na svojo samoupravo izdelati tudi svoje posebne poslovne rede.

Čaka nas ogromnega dela. Vabimo vse tovariše in tovaršice na živahno sodelovanje. Vrzimo od sebe vse, kar nas loči in odtuja, iščimo potovin za konov, ki nas družijo in ki jih je sankcionirala resnica, ljubezen in potreba!

Z iskrenimi tovariškimi pozdravi
Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva,
v Ljubljani, dne 20. januarja 1918.

Predsednik:
L. Jelenc.

Tajnik:
Vil. Rus.

Vojna.

LEOPOLD MARN.

Še ni konca! . . . Slovensko učiteljstvo bo moralo žrtvovati vse prav do zadnjega — tem strašnem divjem klanju ljudi! V odprt rane nam lije zvrhana mera novih bolest. Sedaj je padel tudi naš ljubljani Leopold Marn, moč čistega značaja, jeklene volje, posoda vseh lepih čednosti rodovinskega očeta in narodnega učitelja!

Pokopali so ga na vojaškem pokopališču v Podgorici, kjer že počiva naš nepoznani prijatelj in tovariš Karel Wider. Tak imamo že na vsakem bojišču te strašne tragedije kulturnega človeštva svojo Meko, kamor roma žalost naših duš in kjer molijo za loštni del našega narodnega rožnega venca kaj bo z našo šolo, kaj bo z našo mladino?

čaka. Zdaj pride gazda iz kuhinje in prižge svečo. Potem pa pokadi s kadilom okoli mize. Poje se božična pesem. Nato se služij vsi s pečenim srcem in kutino. Gazda vstan in začne lomiti „česnice“, ki se razdeli sledečem redu: Prvi kos ostane „u kući drugi pripada „najstarijemu članu“ (gazda na načelniku zadruge), nato pa razdeli vsem prsti in zadnji ostane „putniku.“ Gostoljubni narod niti na dan, ko prekipeva veselje i slovesno razpoloženje ves svet, ni pozab ubogega potnika, ki ga tira mogoče ravnanje ta dan kruta usoda po svetu. Tudi zanj je pripravljen kos in mogoče je celo v njej denar sreče.

Nato pa se začne gostija in dolgo čas sede gostje za bogato obloženo mizo. Plošču hiš in vrhovih dreves se poigravaj še zadnji zakasneli žarki zimskega solnce. Velike jate vran so posode na visoka drvesa — nič se ne gane. Videti je kakor i celo narava obhajala težko pričakovani praznik miru in sprave. . . . Božo Račič.

LISTEK.

Pravoslavni Božič.

Božično odelo si je nadela majka priroda. Milijoni svetlih sneženih kristalčkov se bleste o bledem luninem svitu kakor dragi biseri kraljevskega nakita. Sveta tihota vlada vsepovsod. Iz oddaljenih hiš se ven skozi okna svetloba v spečo naravo kaže, da stanovalci pričakujejo najlepši praznik, praznik miru in sprave. . . .

Tako razpoloženje je vsaj vladalo pri nas v onih časih, ko je vladal lepi mir. Vojna usoda pa je marsikoga pripravila do tega, da je praznoval mogoče letos že četrty božični večer daleč proč od svojih dragih. Zato ni čuda, da občutimo ravno v teh časih tajinstvo tega svetega časa vse drugače kot poprej in da se dvigajo naše želje tja gor,

odkoder se je čul prvo sveto noč angeljski glas: „Mir ljudem na zemlji!“

Trkanje pri sosedu me je prebudilo. „Kdo trka v temi?“ Instinktivno ti seže roka tja za zglavje po ročaj — v sovražni deželi smo. . . . Skočim k oknu in v tem trenutku zahrešče sosedova vrata in bledorumeni pramen luči smukne na prosto in poboža tudi moje lice.

„Mir božji, Hristos se rodi!“, se čuje pred vrati in odpirajoča žena odgovarja: „Vo istino se rodi!“ Pravoslavni narod obhaja veliki praznik miru — Roždestva Hristovog. Mož, ki je potrkal rano na vrata, se zove „polazenik“, ker je prvi „polazil kuću“ in čestital praznik. Ves dan ostane spoštovani gost v hiši.

Kjer so ohranjeni običaji, se vrši vsak obred po določenem redu in baš to daje vsemu slovesno-resni značaj.

Na ognjišču tli „badnjak“ (deblo). Vstopivšega „polazenika“ pospe gazda z žitom. Ta dan ne sme biti nihče lačen — vsakdo si oskrbi jedi in pijače. Pečeno prase, ali

kakor ga imenujejo Srbi „pečenico“ mora imeti za ta dan tudi najrevnejša hiša. Tudi drugih predpisanih jedi ne sme manjkati ta dan in zato ni čuda, da imajo „u oči Božiča“ (dan pred Božičem) domači polne roke dela. „Gazde“ pripravljajo pečenice, „domačice“ pa mesijo in kuhajo. Veselo plapolajo ognj po dvoriščih in razpaljenih obrazov vrte moški ražnje, na katerih so nataknjene razne „žrtve“.

V „pečenico“ devajo srce in jabolko ali kutino, ali pa poleg tega tudi še pišče. Domačica pa zamesi „česnico.“ To je pogača, od katere mora pokusiti na Božič vsakdo, ki je ta dan v hiši. V testo se zamesi navadno srebrni denar, in kdor ga najde pri obedu v svojem kosu, mu je to znak posebne sreče.

Miza je na Božič središče vsega slavlja in dobrot. Na belopogrbeni mizi stoji posoda z raznim žitom, v kateri je zaplečena božična sveča. Na vrhu žita okoli nje pa je naložen zlati in srebrni denar. Vse jedi in pijača so na mizi. Družina stoji okoli nje in